

Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

УДК 336.201

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16660871>

Глобальна ініціатива «Pillar 2»: адаптація податково-бюджетного законодавства та податкового контролю до нових міжнародних стандартів

Лоскоріх Габрієлла Людвиівна

доктор філософії 071 «Облік і оподаткування», доцент, заступник завідувача кафедри обліку і аудиту, Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, м. Берегове, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-5402-7220>

Сочка Катерина Андріївна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, м. Берегове, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-6247-221X>

Перчі Оксана Федорівна

викладач кафедри обліку і аудиту, Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, м. Берегове, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-4514-721X>

Прийнято: 19.07.2025 | Опубліковано: 29.07.2025

***Анотація.** У світлі глобалізації та зростання впливу транснаціональних корпорацій (ТНК) на світову економіку виникають серйозні виклики для національних податкових систем, зокрема через можливості маніпулювання трансфертними цінами та ухилення від оподаткування. Ініціативи Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), зокрема План дій BEPS і*

BEPS 2.0, стали основними інструментами боротьби з податковими ухиленнями, зокрема через розмивання податкових баз і використання податкових лазівок. Метою статті є дослідження глобальної концепції «Pillar 2» в контексті адаптації податково-бюджетного законодавства та податкового контролю до нових міжнародних стандартів. Концепція «Pillar 2» передбачає встановлення мінімальної ставки корпоративного податку на рівні 15% для великих міжнародних корпорацій, що має на меті забезпечити справедливість і прозорість у глобальному оподаткуванні. Методологічну основу статті становить комплексний підхід, що включає аналіз міжнародних документів і нормативних актів, зокрема Плану дій BEPS і BEPS 2.0, а також дослідження практик адаптації податково-бюджетного законодавства України до міжнародних стандартів. Використано методи правового та порівняльного аналізу для вивчення міжнародного досвіду та застосування цих стандартів у контексті національних податкових систем. Описано дефініцію поняття «податковий контроль». Деталізовано еволюцію імплементації Плану BEPS в Україні в контексті податково-бюджетного законодавства. Результати дослідження вказують на необхідність комплексного перегляду національного податкового законодавства та вдосконалення механізмів податкового контролю для ефективної імплементації концепції «Pillar 2». Висновки підкреслюють важливість подальшої адаптації національної податкової системи до міжнародних стандартів, що дозволить забезпечити справедливі умови для ведення бізнесу, сприятиме розвитку інвестиційного клімату та зміцнить економічну безпеку країни. Акцентовано на важливості розвитку міжнародної співпраці в сфері податкової політики та сприяння глобальній фінансовій прозорості.

Ключові слова: *Pillar 2; BEPS; податкова система; податково-бюджетне законодавство; податковий контроль; міжнародне оподаткування; податкові ухилення; податкове маніпулювання; фінансова прозорість.*

Global initiative "Pillar 2": adaptation of tax and budgetary legislation and tax control to new international standards

Gabriella Loskorikh

PhD 071 «Accounting and Taxation», Associate Professor, Deputy Head of the Department of Accounting and Auditing, Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Berehove, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-5402-7220>

Kateryna Sochka

PhD in Economic Science, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Auditing, Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Berehove, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-6247-221X>

Oksana Perchi

Lecturer of the Department of Accounting and Auditing, Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, Berehove, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0003-4514-721X>

Abstract. *In the context of globalization and the increasing influence of multinational corporations (MNCs) on the global economy, serious challenges arise for national tax systems, particularly due to the possibilities of manipulating transfer pricing and tax evasion. Initiatives by the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), notably the BEPS Action Plan and BEPS 2.0, have become key tools in the fight against tax evasion, especially through base erosion and the use of tax loopholes. **The aim** of this article is to examine the global concept of "Pillar 2" in the context of adapting tax and budget legislation and tax control to new international standards. The concept of "Pillar 2" proposes the establishment of a*

*minimum corporate tax rate of 15% for large multinational corporations, with the goal of ensuring fairness and transparency in global taxation. **The methodological foundation** of the article is a comprehensive approach that includes the analysis of international documents and regulatory acts, specifically the BEPS Action Plan and BEPS 2.0, as well as an examination of the practices for adapting Ukraine's tax and budget legislation to international standards. Legal and comparative analysis methods have been used to study international experience and the application of these standards within the context of national tax systems. The definition of the term "tax control" is outlined. The evolution of the implementation of the BEPS Action Plan in Ukraine is detailed in the context of tax and budget legislation. **The research results** indicate the need for a comprehensive review of Ukraine's tax legislation and the improvement of tax control mechanisms for the effective implementation of the "Pillar 2" concept. **The article's conclusions** emphasize the importance of further adapting Ukraine's tax system to international standards, which will ensure fair conditions for doing business, promote the development of the investment climate, and strengthen the economic security of the country. The article also highlights the importance of developing international cooperation in tax policy and fostering global financial transparency.*

Keywords: *Pillar 2; BEPS; tax system; tax and budget legislation; tax control; international taxation; tax evasion; tax manipulation; financial transparency.*

Постановка проблеми. У сучасну епоху глобалізації транснаціональні корпорації (ТНК) стали основними гравцями на світовому ринку, причому понад половина міжнародних торгових операцій здійснюється всередині самих ТНК. Це породжує серйозні виклики для національних податкових систем, зокрема через можливість ухилення від оподаткування за допомогою маніпулювання трансфертними цінами. План дій BEPS (Base Erosion and Profit Shifting), розроблений ОЕСР у 2015 році за підтримки G20, став ключовою реформою для боротьби з податковими ухиленнями. Він містить 15 основних дій, спрямованих на вдосконалення податкових систем і забезпечення прозорості для уникнення

маніпуляцій ТНК, зокрема через трансфертне ціноутворення та використання податкових лазівок. Однак, з розвитком цифрової економіки нові технології та інтернет-платформи значно змінили світову економіку, створюючи додаткові виклики для традиційних податкових моделей. Проблеми, пов'язані з цифровим бізнесом і його здатністю уникати податків через перенесення прибутків у низькоподаткові юрисдикції, стали одними з головних пріоритетів міжнародної спільноти. У відповідь на ці виклики ОЕСР у 2019 році представила BEPS 2.0, що є розширенням та доповненням першої ініціативи BEPS. Ці зміни в глобальному податковому середовищі ставлять перед країнами необхідність адаптації їхнього податково-бюджетного законодавства та податкового контролю до нових міжнародних стандартів, щоб ефективно реагувати на сучасні економічні виклики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень вітчизняних і міжнародних авторів свідчить про значну увагу до проблеми адаптації податкових систем до нових глобальних стандартів у контексті зростаючого впливу ТНК та викликів, пов'язаних з ухиленням від оподаткування. Науковці активно розглядають різні аспекти імплементації та ефективності концепції «Pillar 2» як частини загальної стратегії BEPS 2.0.

Vammens N. і Bettens D. [1] досліджують потенційний вплив «Pillar 2» на податкові стимули, зокрема на ТНК, та їх здатність використовувати податкові пільги. Eberhartinger E. та Winkler G. [3] аналізують взаємозв'язок між «Pillar 2» та бухгалтерськими стандартами, що є важливим для адаптації податкових та фінансових норм на міжнародному рівні. Englisch J. [4] проводить детальний аналіз ефективного мінімального оподаткування в рамках GloBE (Pillar 2) та його значення для глобальної податкової системи. Noonan C. і Plekhanova V. [6] досліджують проблеми, пов'язані з дотриманням норм «Pillar 2», та виклики, які стоять перед національними податковими органами при реалізації нових стандартів. Perry V. J. [8] аналізує податкову конкуренцію в низькодохідних країнах і виключення доходів на основі сутності в контексті «Pillar 2».

Захаров Д. [10] розглядає перспективи впровадження «Two-Pillar Solution» у міжнародній податковій системі та її вплив на національні податкові політики. Клименко К. і Ухналь Н. [18] вивчають можливості застосування «Pillar 2» для посилення національних податкових політик України, орієнтуючись на відповідність міжнародним стандартам. Кувалдіна О. [19] аналізує проблеми оподаткування в умовах цифрової економіки, звертаючи увагу на важливість адаптації податкових систем до вимог BEPS. Автори [22] зосереджуються на сутності та процесах імплементації Плану BEPS для бюджетно-податкової системи України, вивчають питання податкової безпеки держави в умовах глобальної нестабільності, зокрема через імплементацію стандартів BEPS [29]. Музика-Стефанчук О. і Губерська Н. [25] обговорюють міжнародні заходи протидії агресивному податковому плануванню в рамках реалізації Плану BEPS. Олейнікова Л. і Долженко І. [26] пропонують механізми вдосконалення податкового контролю в Україні на основі впровадження інструментів BEPS і автоматичного обміну інформацією. Орлов І., Захаров Д. і Федорова О. [27] аналізують концепцію Two-Pillar Solution і механізми боротьби з розмиванням податкової бази в умовах глобалізації. Пономарьова Н., Поляк-Свергун М. і Швабу Ю. [30] досліджують особливості оподаткування у цифровій економіці, зосереджуючи увагу на адаптації до BEPS і Pillar 2.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість досліджень, що стосуються глобальної ініціативи «Pillar 2» та її впливу на податкові системи, ряд важливих аспектів цієї проблеми залишаються недостатньо вивченими. Одним з основних напрямків, що потребує додаткового аналізу, є адаптація національної податково-бюджетної системи до нових міжнародних стандартів в умовах зростаючої глобалізації економіки та цифровізації бізнесу. Важливо дослідити питання ефективності існуючих інструментів податкового контролю та їх адаптації до національних реалій, що безпосередньо впливає на виконання міжнародних стандартів. Ці аспекти є

важливими для подальшого вдосконалення національних податкових систем і забезпечення справедливості в оподаткуванні на глобальному рівні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження глобальної ініціативи «Pillar 2» та її впливу на адаптацію податково-бюджетного законодавства та податкового контролю до нових міжнародних стандартів, що виникають в умовах глобалізації економіки й цифровізації бізнесу. Для досягнення поставленої мети визначено такі основні завдання: аналіз основних складових Pillar 2, таких як глобальні правила протидії розмиванню податкової бази та правило обов'язкового оподаткування, а також їхнього впливу на національні податкові системи, зокрема в Україні; виявлення проблем, що виникають при адаптації українського податкового законодавства до міжнародних стандартів. Особливу увагу буде приділено оцінці механізмів податкового контролю в Україні в контексті міжнародних ініціатив, таких як BEPS та BEPS 2.0, а також вивченню перспектив для підвищення прозорості, справедливості і конкурентоспроможності національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. BEPS 2.0 складається з двох основних компонентів-опор:

✓ Pillar 1 (Опора 1) - визначає розподіл прав на оподаткування між країнами, особливо для цифрових і технологічних компаній, що дозволяє країнам, де компанії мають великий ринок, але не обов'язково ведуть діяльність, отримувати право на оподаткування їхніх доходів.

✓ Pillar 2 (Опора 2) - передбачає введення мінімальної ставки корпоративного податку на рівні 15%. Якщо компанія здійснює діяльність у юрисдикції з нижчою ставкою, її материнська компанія повинна компенсувати різницю в іншій країні, де зареєстрована. Це правило застосовується до великих корпоративних груп з річним оборотом понад 750 мільйонів євро, які мають материнську чи дочірню компанію в країні-члені ЄС.

Pillar 2 включає дві важливі складові:

1. Глобальні правила протидії розмиванню податкової бази (Global Anti-Base Erosion Rules, GloBE), що складаються з двох правил:

➤ Правило про включення доходу (Income Inclusion Rule): додатковий податок на материнську компанію, якщо її пов'язана структура отримує низькооподаткований дохід (менше ніж 15%).

➤ Правило про недостатньо оподатковані виплати (Undertaxed Payment Rule): забороняє вирахування витрат на доходи, оподатковані на низькому рівні, якщо вони не відповідають мінімальному стандарту.

2. Правило про обов'язкове оподаткування (Subject to Tax Rule): це правило застосовується в межах договорів про уникнення подвійного оподаткування. Воно передбачає обмеження на оподаткування певних операцій між пов'язаними сторонами, якщо податкова ставка на дохід нижча за 15%. Витрати можуть бути кредитовані за правилами GloBE.

Світова податкова система стоїть на порозі фундаментальних змін. У 2024–2025 роках багато країн, включаючи Польщу, ОАЕ та інші юрисдикції, почали запроваджувати мінімальні податкові ставки для корпорацій. Крім того, ініціатива OECD під назвою Pillar 2, яка встановлює глобальний мінімальний податок у 15%, стає новим стандартом для оподаткування транснаціональних корпорацій [31].

Впровадження заходів з протидії BEPS та пов'язані з ними заходи з розбудови потенціалу (спроможності) України також є важливою частиною чотирирічної програми ОЕСР для України (Ukraine Country Programme), погодженої ОЕСР та урядом України 07.06.2023, яка, зокрема, в перспективі 2026-2027 років передбачає розвиток потенціалу нашої держави з метою вдосконалення податкового законодавства України в рамках реалізації Плану протидії BEPS та використання відповідних інструментів розроблених та використовуваних країнами — членами ОЕСР та іншими країнами — учасниками Всеохоплюючої структури, а також навчання посадових осіб

вітчизняних компетентних органів з питань міжнародного оподаткування та трансфертного ціноутворення [9].

Еволюція імплементації Плану дій BEPS в Україні в контексті податково-бюджетного законодавства наведена в таблиці 1.

Таблиця 1

Еволюція імплементації Плану дій BEPS в Україні в контексті податково-бюджетного законодавства

Рік	Подія	Пояснення
2017	Україна приєдналася до Inclusive Framework on BEPS	Передбачало виконання мінімальних стандартів: боротьба з угодами з податковими гаванями (дії 5 і 6), забезпечення прозорості щодо трансфертного ціноутворення (дія 13), і вимоги щодо обміну податковою інформацією (дія 14). Важливість цього кроку полягає в поступовому приведенні української податкової системи у відповідність з міжнародними стандартами.
2018	Підписання Багатосторонньої конвенції (MLI)	Дозволило Україні активно працювати над адаптацією національних податкових угод до міжнародних стандартів щодо боротьби з податковими маніпуляціями та розмиванням податкової бази.
2019	Ратифікація Багатосторонньої конвенції (MLI)	Сприяло виконанню вимог щодо посилення боротьби з агресивним податковим плануванням і забезпеченням кращої прозорості міжнародних фінансових операцій (дії 6, 7, 14 та 15). Адаптація до цього кроку вимагала вдосконалення податково-бюджетного законодавства в Україні.
2020	Прийняття Закону України № 466	Закон № 466 щодо вдосконалення адміністрування податків вводить нові правила щодо боротьби з маніпуляціями трансфертними цінами, мінімізацією податкових зобов'язань через використання міжнародних структур, а також забезпечує виконання дій 3, 4, 6, 7, 8-10, 13 і 14 BEPS.
2020	Дорожня карта для BEPS	Містить більше 10 підзаконних нормативно-правових актів щодо нових механізмів звітності, посилення боротьби з ухиленням від податків та захист інтересів державного бюджету.
2022	Введення правил КІК та нових критеріїв щодо капіталізації	Відповідно до нових вимог (дії 3 та 4 BEPS), українські підприємства повинні подавати звіти щодо контролю над іноземними компаніями, щоб уникнути мінімізації податків через перенесення прибутків у низькоподаткові юрисдикції.
2022	Перша подача звітів CbCR	Українські компанії, що ведуть діяльність у кількох юрисдикціях, повинні подавати звіти щодо своїх фінансових результатів та податкових зобов'язань по кожній країні.
2023	Запуск нової Дорожньої карти BEPS в Україні	Передбачає впровадження додаткових заходів для боротьби з агресивним податковим плануванням, вдосконалення механізмів звітності та обміну податковою інформацією.

Джерело: сформовано на основі [7]

На сьогодні Україна ще не приєдналася до ініціативи OECD Pillar 2, однак активно рухається в напрямку економічної інтеграції з міжнародною спільнотою, укріплюючи співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями та залучаючи інвестиції. Цей процес є важливим етапом на шляху впровадження стандартів Pillar 2, які можуть стати основою для зміцнення податкової системи та інтеграції України в глобальну економіку. Одним із пріоритетних завдань українського уряду є створення сприятливого інвестиційного клімату, що включає численні програми для залучення прямих іноземних інвестицій, доступу до проектного фінансування та посилення співпраці з міжнародними фінансовими установами. Це сприяє стабільності економічного середовища та зміцнює роль України як перспективного інвестиційного хабу в Центрально-Східній Європі.

У 2024 році Німеччина стала однією з перших країн, які впровадили правила Pillar 2 для своїх компаній. Франція також розпочала застосовувати мінімальний податок на рівні 15%, повністю імплементуючи стандарти OECD. Паралельно з цими країнами Італія також приєдналася до впровадження Pillar 2, слідуючи загальним стандартам. 12 грудня 2024 року парламент Кіпру ухвалив проект закону під назвою «Закон про забезпечення глобального мінімального податку для мультинаціональних груп компаній та великих внутрішніх груп в ЄС у 2024 році». Цей закон офіційно впровадив Pillar 2 на рівні податкової системи Кіпру, що стало значним кроком у забезпеченні відповідності міжнародним стандартам. У 2025 році Польща інтегрувала правила Pillar 2 до своєї податкової системи, після того як у 2024 році запровадила внутрішній мінімальний податок у розмірі 10%. Нідерланди оголосили про запуск Pillar 2 із 2025 року, поєднавши нові правила з уже існуючими механізмами боротьби з ухиленням від податків. У цей же період Іспанія зобов'язалася дотримуватися стандартів Pillar 2, розпочавши повну їх імплементацію з 2025 року. У 2026 році та пізніше до впровадження Pillar 2 приєднаються інші країни. Угорщина, яка має одну з найнижчих ставок корпоративного податку (9%), запровадить ці правила пізніше, ніж більшість

інших країн, через тривалі переговори щодо адаптації законодавства. Ірландія поступово впроваджує стандарти Pillar 2 і очікує завершення цього процесу до 2026 року [31].

Податковий контроль в Україні є невід'ємною частиною податкової системи, спрямованою на забезпечення своєчасної та повної сплати податків, а також на дотримання вимог законодавства. Оскільки більшість ТНК здійснюють свою діяльність в кількох юрисдикціях, існує потреба в адаптації податкового контролю до міжнародної ініціативи BEPS. Однак на сьогодні в Україні не розроблено окремих нормативно-правових актів, який би повністю регулював здійснення податкового контролю.

У Податковому кодексі України податковий контроль визначається як: «... система заходів, що вживаються контролюючими органами та координуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи» [28].

У таблиці 2 представлені дефініції поняття «податковий контроль» за різними авторами, які підкреслюють його багатогранність та важливість для ефективного функціонування податкової системи. Отже, можемо стверджувати, що податковий контроль є комплексом заходів, спрямованих на забезпечення правильності нарахування та сплати податків, а також на дотримання податкового законодавства. Він також виконує управлінську та фіскальну функцію, сприяючи фінансовій дисципліні, прозорості, економічній безпеці та стабільному наповненню державного бюджету.

Дефініція поняття «податковий контроль» у наукових працях

Автор (и)	Дефініція поняття «податковий контроль»
Бечко П. [11]	Процес, що забезпечує досягнення намічених цілей, завдань та планових параметрів, у тому числі шляхом застосування фінансових санкцій, який передбачає виявлення відхилень між фактично досягнутими результатами за певний період від запланованих, а також вживання заходів, спрямованих на їх усунення.
Васюк Ю. [12]	Багатоаспектна міжгалузева система спостереження державних контролюючих органів за фінансово-господарською діяльністю платників податків з метою об'єктивного забезпечення заданого рівня доходів бюджету згідно з вимогами чинного законодавства.
Вінницька О., Чвертко Л. [13]	Є необхідною складовою оптимального функціонування податкової системи, ефективність якого може бути досягнута лише за умови, що він здійснюється у спосіб, який забезпечує прозоре адміністрування податкових відносин з мінімальними витратами на ці процедури.
Власов А., Понамарчук О. [14]	Є необхідною умовою функціонування податкової системи. Ефективним він може бути лише тоді, коли внаслідок його проведення забезпечується прозоре адміністрування податкових відносин за мінімального розміру витрат на його здійснення.
Гаврилюк В. [15]	Різновид державного контролю, в основі якого лежить діяльність податкових органів щодо встановлення правопорядку в податковій сфері та дотримання суб'єктами господарювання і фізичними особами норм податкового законодавства
Гришук Г., Чепіль С. [16]	Система заходів державних органів, спрямованих на забезпечення повноти та своєчасності сплати визначених відповідно до податкового законодавства податків і зборів з метою наповнення бюджетів усіх рівнів та створення сприятливого податкового середовища для розвитку економіки.
Квач Я., Князькова В., Федоренко С. [17]	Особлива процедура, спрямована на забезпечення дотримання податкового законодавства на всіх етапах фінансово-господарської діяльності як фізичних, так і юридичних осіб.
Лагодієнко Н., Іванченкова Л., Євтушевська О., Скляр Л. [20]	Виступає комплексом заходів щодо перевірки виконання норм податкового права, а також фактором, що забезпечує економічну безпеку та надає запобіжний вплив на господарську діяльність організацій.
Литвинчук І, Бурківська Н. [21]	Діяльність посадових осіб органів податкової служби щодо спостереження за відповідністю процесу організації платниками податків обліку об'єктів оподаткування, методики обчислення й сплати податків і податкових платежів за чинними нормативно-законодавчими актами сфери оподаткування, виявлення відхилень, допущених у ході виконання норм податкового законодавства, та визначення впливу наслідків порушень на податкові зобов'язання
Миколаєць А. [23]	Різновид спеціального державного контролю, який є діяльністю податкових органів та їх посадових осіб із забезпечення законності, фінансової дисципліни й доцільності при мобілізації централізованих і децентралізованих грошових фондів і пов'язаних із ними матеріальних засобів.

14 квітня 2025 року Рада Європейського Союзу (ЄС) прийняла нову Директиву, що передбачає запровадження стандартизованої форми звітності та обмін нею згідно з вимогами так званого Pillar Two (відома як «DAC 9») [2]. 6 травня 2025 року в офіційному віснику ЄС було опубліковано Директиву DAC9, що набула чинності 07 травня 2025 року. Держави члени ЄС провинні будуть імплементувати її до 31 грудня 2025 року, а застосовувати з 01 січня 2026 року [5].

Згідно з директивою DAC 9, запроваджуються кілька важливих механізмів серед країн ЄС:

1. *Стандартна форма звітності (Top-up Tax Information Return)*, яку повинні подавати компанії групи МГК (Multinational Group Companies)- містить дані про юрисдикцію, стандарти фінансової звітності, використання податкових пільг та ефективну ставку податку. Ця форма дозволяє визначити, чи сплачують ТНК мінімальний податок в кожній юрисдикції, де вони ведуть свою діяльність.

2. *Централізоване подання звітності в межах ЄС* - спрощує процес обміну інформацією, дозволяючи подавати звітність лише одним членом МГК (наприклад, материнською компанією) за умови відповідності визначеним критеріям.

3. *Автоматичний обмін інформацією між податковими органами*, що дозволяє обмінювати тільки ті дані, які стосуються функцій і ролей компаній МГК у кожній юрисдикції. Це забезпечує, що кожна країна отримуватиме лише релевантну для її юрисдикції інформацію.

Згідно з директивою DAC 9, обмін податковою інформацією є обов'язковим лише між податковими органами країн-членів ЄС, що сприяє підвищенню прозорості та забезпеченню ефективного податкового адміністрування в межах ЄС. Проте ситуація ускладнюється щодо третіх країн (які не є членами ЄС), оскільки для здійснення обміну інформацією з такими країнами передбачається укладання двосторонніх угод, що базуватимуться на взаємності та відповідності міжнародним стандартам податкової співпраці. Більше того, на рівні ЄС або

ОЕСР може бути розроблена багатостороння конвенція, що спростить механізм приєднання до системи обміну для третіх країн. Це дозволить значно підвищити глобальну фінансову прозорість та податкову відповідальність, зменшуючи можливості для ухилення від податків та агресивного податкового планування, зокрема через перенесення прибутків у юрисдикції з низьким податковим навантаженням.

У зв'язку з наближенням вже першого раунду повного звітування з Pillar Two (30 червня 2026 року) усі держави-члени ЄС (включно з тими, які вирішили відтермінувати запровадження Pillar Two) будуть зобов'язані імплементувати її положення до 31 грудня 2025 року та вперше обмінятися відповідною інформацією не пізніше 31 грудня 2026 року [2].

Водночас Україна вже реалізує низку ініціатив, спрямованих на забезпечення високих стандартів податкової прозорості та підвищення рівня міжнародної співпраці у сфері податкової політики:

1. *Загальний стандарт звітності обміну (CRS - Common Reporting Standard, DAC 2)*. Із вересня 2024 року Україна почала передавати та отримувати інформацію щодо банківських рахунків за Загальним стандартом звітності обміну, що є частиною ініціативи DAC 2.

Відповідно до Звіту про стан виконання національної стратегії доходів до 2030 року [24], за результатами першого інформаційного обміну направлено інформацію до 51 іноземної юрисдикції та отримано інформацію від понад 50 іноземних юрисдикцій. ДПС отримала від іноземних компетентних органів звіти про підзвітні рахунки від 1652 підзвітних фінансових установ. Удосконалено процес здійснення обміну інформацією за запитом з іноземними юрисдикціями, що дозволило скоротити термін отримання Україною запитуваної інформації від іноземних компетентних органів: у 2024 році середня кількість днів на отримання запитуваної інформації склала 118 днів, що у 2 рази менше у порівнянні з 2023 роком.

2. *Міжнародний обмін інформацією на основі принципу Country-by-Country Reporting (CbC, DAC 4).* Україна планує здійснити перший обмін звітами за принципом "Country-by-Country Reporting" (CbC) у 2026 році, з 2024 року починаючи з перших звітних періодів. Цей механізм передбачає обмін інформацією щодо розподілу доходів і податків ТНК, що здійснюють свою діяльність у кількох юрисдикціях, що дозволяє створити більш прозору картину податкових зобов'язань таких корпорацій на міжнародному рівні.

3. *Імплементация положень Директиви DAC 7.* Наразі також очікується прийняття законопроекту щодо імплементации положень Директиви DAC 7, яка передбачає обмін інформацією стосовно платформ електронної комерції. Це дозволить регулювати діяльність цифрових платформ і сприяти забезпеченню правильного оподаткування доходів, отриманих через електронні майданчики.

Прийняття Pillar 2 та адаптація українського законодавства до нових глобальних податкових стандартів дозволить країні підвищити конкурентоспроможність на міжнародному рівні, зміцнити інвестиційний клімат і забезпечити справедливі умови для ведення бізнесу. Водночас це вимагатиме серйозної роботи з модернізації національного податкового законодавства та вдосконалення механізмів контролю за ТНК.

Висновки. Дослідження глобальної ініціативи «Pillar 2» та її впливу на адаптацію податково-бюджетного законодавства і податкового контролю до нових міжнародних стандартів дозволяє зробити кілька важливих висновків. По-перше, впровадження Pillar 2 є значущим кроком для зміцнення глобальної податкової системи та забезпечення справедливості в оподаткуванні, особливо для великих ТНК. Завдяки мінімальній ставці корпоративного податку в 15% та механізмам протидії розмиванню податкової бази, країни мають можливість забезпечити справедливий розподіл податкових зобов'язань між різними юрисдикціями. По-друге, адаптація національних податкових систем до міжнародних вимог, зокрема в Україні, вимагає серйозних змін у податковому законодавстві, а також вдосконалення механізмів податкового контролю.

Відсутність окремого нормативно-правового акта, що регулює податковий контроль в Україні, ставить перед державою завдання адаптації та інтеграції механізмів, передбачених міжнародними стандартами BEPS та Pillar 2. По-третє, важливим є розвиток міжнародної співпраці, особливо через автоматичний обмін інформацією та стандартизовані форми звітності. Це дозволить значно зменшити можливості для ухилення від оподаткування та забезпечити прозорість фінансових операцій, що є критичним для подальшого розвитку глобальної економіки. Перспективами подальших досліджень є вивчення адаптації податкових моделей в умовах цифрової економіки, зокрема в контексті застосування нових технологій і платформ, що можуть суттєво змінити підходи до оподаткування в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Bammens N., Bettens D. The Potential Impact of Pillar Two on Tax Incentives. *Intertax*. 2023. Vol. 51 (2). P. 155-169. URL: <https://kluwerlawonline.com/journalarticle/Intertax/51.2/TAXI2023018>
2. Deloitte. Податкова прозорість: DAC 9 та перспективи впровадження інших стандартів обміну інформацією в Україні. URL: <https://www.deloitte.com/ua/uk/services/tax/perspectives/tax-and-legal-alert-2025-04-16.html>
3. Eberhartinger E., Winkler G. *Pillar Two and the Accounting Standards*. *Intertax*. 2023. Vol. 51 (2). P. 134-154. URL: <https://kluwerlawonline.com/journalarticle/Intertax/51.2/TAXI2023010>
4. Englisch J. International Effective Minimum Taxation – analysis of GloBE (Pillar Two). 2021. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3829104>
5. EUR-Lex. Council Directive (EU) 2025/872 of 14 April 2025 amending Directive 2011/16/EU on administrative cooperation in the field of taxation. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_202500872

6. Noonan C., Plekhanova V. Compliance Challenges of the BEPS Two-Pillar Solution. *British Tax Review*. 2022. Issue 5. P. 512-549. URL: <https://ssrn.com/abstract=4323926>
7. OECD. OECD Ukraine Country Programme. URL: <https://www.oecd.org/en/about/programmes/oecd-ukraine-countryprogramme.html>
8. Perry V. J. Pillar 2: tax competition in low-income countries and substance-based income exclusion. *Fiscal Studies*. 2023. Vol. 44 (1). P. 23–36. DOI: <https://doi.org/10.1111/1475-5890.12318>
9. PRAVO. Міжнародне погодження остаточного пакета щодо вирішення податкових проблем, пов'язаних із цифровізацією економіки, наближається до завершення. URL: <https://pravo.ua/mizhnarodne-pohodzhennia-ostatochnoho-paketu-po-vyrishenniui-podatkovykh-problem-pov-iazanykh-z-tsyfrovizatsiieiu-ekonomiky-nablyzhaetsia-do-zavershennia/>
10. Zakharov D. Implementation of the “Two-Pillar Solution” prospects in the international taxation system. *Problems of Theory and Methodology of Accounting, Control and Analysis*. 2024. Vol. 1 (57). P. 20–24. DOI: [https://doi.org/10.26642/pbo-2024-1\(57\)-20-24](https://doi.org/10.26642/pbo-2024-1(57)-20-24)
11. Бечко П.К. Податковий менеджмент: навч. посібник. Київ, 2009. 288с.
12. Васюк Ю. М. Податковий контроль як засіб державного управління. *Економіка та держава*. 2012. № 2. С. 129—132.
13. Вінницька О., Чвертко Л. Податковий контроль як елемент взаємодії платників податків та податкових органів. *Економічні горизонти*. 2024. № 2-3(28). С. 24–34. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.2\(28\).2024.304728](https://doi.org/10.31499/2616-5236.2(28).2024.304728)
14. Власов А., Понамарчук О. Сутність та функції податкового контролю. *Юридичний вісник*. 2011. № 2. С. 107—113.
15. Гаврилюк В. Ю. Теоретичні засади та ключові принципи визначення сутності податкового контролю. *Молодий вчений*. 2023. №5 (117). С. 132-137.
16. Грищук Г.В., Чепіль С.О. Податковий контроль як інструмент протидії тіньовій економіці в Україні. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління*

персоналом. *Економічні науки*. 2024. Вип. 2 (74). С.100-107. DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/74-13>

17. Квач Я. П., Князькова В. Я., Федоренко С. О. Податковий контроль в Україні: фіскальна ефективність та шляхи вдосконалення. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2018. № 1. С. 165-170.

18. Клименко К. В., Ухналь Н. М. Імплементация Pillar Two як інструменту посилення національних податкових політик. *Фінанси України*. 2025. № 4. С. 101-118. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2025.04.101>

19. Кувалдіна О. О. Проблеми оподаткування податком на прибуток в умовах цифрової економіки та BEPS. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. Вип. 34. С. 128–132.

20. Лагодієнко Н. В., Іванченкова Л. В. Євтушевська О. О. Скляр Л. Б. Податковий контроль як умова ефективного функціонування податкової системи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 9-140. С. 24-29. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.9-10.24>

21. Литвинчук І.В., Бурківська Н.М. Податковий контроль: напрями удосконалення. *Вісник ЖДТУ*. 2016. № 2 (48). С. 19-24.

22. Лоскоріх Г., Перчі О. Сутність імплементації Плану BEPS для бюджетно-податкової системи України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 15. С. 147-154. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.15.147>

23. Миколаєць А.П. Податковий контроль: теоретичні засади і практика застосування в умовах реформування економіки України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2016. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1073>

24. Міністерство фінансів України. Національна стратегія доходів. Звіт про стан виконання Національної стратегії доходів у 2024 році. URL: https://mof.gov.ua/uk/national_income_strategy-716

25. Музика-Стефанчук О.А., Губерська Н.Л. План дій BEPS та міжнародні заходи протидії агресивному податковому плануванню. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Вип. № 02. С. 659-664. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.98>
26. Олейнікова Л., Долженко І. Удосконалення податкового контролю в Україні на основі впровадження інструментів плану BEPS та автоматичного обміну інформацією. *Наукові праці НДФІ*. 2020. № 3. С. 79-94. DOI: <https://doi.org/10.33763/npndfi2020.03.079>
27. Орлов І. В., Захаров Д. М., Федорова О. С. Механізми протидії розмиванню податкової бази в умовах глобалізації: аналіз концепції Two- Pillar Solution. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. Вип. 12. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15701012>
28. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
29. Пойда-Носик Н., Лоскоріх Г. Податкова безпека держави: механізми забезпечення та напрями зміцнення в умовах глобальної нестабільності. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2025. Вип. 9. С. 113-124. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2025-9-113-124>
30. Пономарьова Н., Поляк-Свергун М., Швабу Ю. Особливості оподаткування у цифровій економіці. *Соціальний розвиток: економіко-правові проблеми*. 2025. № 4. DOI: <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.4.31>
31. Новини live. Чому Pillar 2 змінить світову податкову систему. URL: <https://novyny.live/investiciyi/chomu-pillar-2-zमित-svitovu-podatkovu-sistemu-229036.html>